

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VIII kadencja
Prezes Rady Ministrów
DKRM.ZK.140.4(4).2016.MN

Warszawa, 27 stycznia 2016 r.

Pan
Marek Kuchciński
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

przekazuję przyjęte przez Radę Ministrów **stanowisko** wobec
obywatelskiego projektu ustawy:

**- o zmianie ustawy o systemie oświaty
(druk nr 48).**

Jednocześnie informuję, że Rada Ministrów upoważniła Ministra Edukacji
Narodowej do reprezentowania Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych.

(-) Beata Szydło

Stanowisko Rządu
wobec obywatelskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o systemie oświaty
(druk nr 48)

Obywatelski projekt ustawy o zmianie ustawy o systemie oświaty (druk nr 48), dotyczy zmiany treści art. 12 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.).

Zgodnie z obecnym brzmieniem ust. 1 wymienionego artykułu, naukę religii organizuje się:

- w publicznych przedszkolach, szkołach podstawowych i gimnazjach – na życzenie rodziców,
- w publicznych szkołach ponadgimnazjalnych – na życzenie bądź rodziców bądź uczniów; po osiągnięciu pełnoletności o pobieraniu nauki religii decydują samodzielnie uczniowie.

Warunki i sposób organizowania nauki religii i etyki w publicznych przedszkolach i szkołach określa, wydane na podstawie upoważnienia zawartego w art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach (Dz. U. Nr 36, poz. 155, z późn. zm.).

Zaproponowana w projekcie obywatelskim zmiana treści ust. 1 w art. 12 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty polega na przyznaniu prawa do decydowania o udziale w nauce religii w szkołach ponadgimnazjalnych wyłącznie uczniom (z pominięciem praw rodziców) oraz wprowadzeniu zakazu finansowania organizacji nauki religii w szkołach publicznych ze środków publicznych w rozumieniu przepisów o finansach publicznych.

Natomiast zmiana w ust. 2 wymienionego artykułu polega na uzupełnieniu treści zawartego w tym przepisie upoważnienia do wydania rozporządzenia określającego warunki i sposób wykonywania przez szkoły zadań związanych z organizowaniem nauki religii o określenie sposobu rozliczania i pokrycia kosztów z tym związanych.

W uzasadnieniu projektu przywołano art. 12 Konkordatu między Stolicą Apostolską i Rzeczpospolitą Polską podpisanego w Warszawie dnia 28 lipca 1993 r. (Dz. U. z 1998 r. Nr 51, poz. 318); według autorów projektu, w wymienionym postanowieniu Konkordatu Rzeczpospolita Polska zobowiązała się do organizowania lekcji religii w szkołach, nie powinna ich jednak finansować w imię zasady światopoglądowej bezstronności państw,

wynikającej z art. 25 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483, z późn. zm.).

Autorzy projektu nie uwzględnili faktu, że przepisy art. 12 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty są podstawą organizowania – na życzenie rodziców – nauki religii wielu wyznań chrześcijańskich oraz religii niechrześcijańskich, których nie dotyczą przepisy konkordatowe, zatem projektowany zakaz finansowania zajęć z religii organizowanych w szkołach i grupach międzyszkolnych dotyczyłby wszystkich kościołów i innych związków wyznaniowych o uregulowanej sytuacji prawnej, uczących obecnie (w liczbie około 30) lub planujących w przyszłości zorganizowanie takich zajęć.

Odnosząc się do proponowanego w projekcie zakazu finansowania zajęć religii ze środków publicznych, należy stwierdzić, że wprowadzenie zasady finansowania tych zajęć przez kościoły lub inne związki wyznaniowe, czyli praktycznie przez rodziców, którzy są członkami tych wspólnot religijnych, naruszyłoby dwie zasady konstytucyjne: zasadę wolności religii oraz zasadę bezpłatności nauki.

W świetle art. 53 ust. 1 i 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej nauczanie religii stanowi immanentny składnik zagwarantowanej w ustawie zasadniczej wolności religii. Dopelnieniem tej zasady jest regulacja zawarta w art. 53 ust. 4 Konstytucji, określająca, że religia kościoła lub innego związku wyznaniowego o uregulowanej sytuacji prawnej może być przedmiotem nauczania w szkole, przy czym nie może być naruszona wolność sumienia i religii innych osób. Gwarancja wolności religii jest bezwarunkowa w tym znaczeniu, że państwo nie może wprowadzać pozakonstytucyjnych warunków korzystania z jej form wskazanych w art. 53 ust. 2 Konstytucji, które stanowiłyby ograniczenie tej wolności (np. wprowadzić odpłatność za uczestniczenie w nauczaniu religii organizowanej w szkole publicznej).

W związku z regulacją zawartą w art. 53 ust. 4 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, należy wskazać również jej art. 70 ust. 2, który ustanawia zasadę bezpłatności nauczania w szkołach publicznych, dopuszczając tylko jeden wyjątek od niej – a mianowicie – dopuszczając ustalenie w ustawie zwykłej możliwości pobierania odpłatności za świadczenie niektórych usług edukacyjnych przez publiczne szkoły wyższe.

Trzeba też zaznaczyć, że nauczyciele w publicznych przedszkolach i szkołach zatrudniani są na podstawie ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2014 r. poz. 191, z późn. zm.). Osoba prowadząca lekcje religii, bez względu na to czy jest osobą duchowną czy świecką, jest nauczycielem tego przedszkola lub szkoły. W związku z powyższym,

nauczyciel religii pozostaje w stosunku pracy z jednostką (przedszkole lub szkoła), która go zatrudnia. Zgodnie z definicją stosunku pracy, pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca – do zatrudnienia pracownika za wynagrodzeniem. Nie jest możliwe świadczenie pracy przez pracownika bez ekwiwalentu w postaci wynagrodzenia wypłacanego przez pracodawcę.

W większości krajów europejskich nauczanie religii, organizowane w szkole w formule i według zasad wynikających z systemu oświatowego danego państwa, jest finansowane ze środków publicznych (z budżetu państwa lub samorządu – w zależności od specyfiki ustrojowej poszczególnych państw).

Propozycja autorów projektu ustawy, dotycząca organizowania lekcji religii i etyki w szkołach ponadgimnazjalnych wyłącznie na życzenie uczniów, uzasadniona stwierdzeniem, że „są na to wystarczająco dojrzały”, budzi zastrzeżenia ze względu na istotne naruszenie praw rodziców.

W związku z tym, należy zauważyć, że przepis art. 48 ust. 1, powiązany z art. 53 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, gwarantuje prawo rodziców do wychowania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniami. Przywołane prawo rodziców nie pozbawia ich dzieci prawa do korzystania z wolności sumienia i wyznania oraz do posiadania własnych przekonań na miarę ich stopnia dojrzałości. Rodzice w wypełnianiu swej funkcji wychowawczej powinni uwzględniać stopień dojrzałości dziecka, a także jego wolność sumienia i przekonań, co nie oznacza naruszenia ich praw rodzicielskich. Regulacja zawarta w art. 12 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty służy tworzeniu prawidłowych relacji w rodzinie, stwarzając pole dialogu i poszerzając możliwości współuczestniczenia dziecka w podejmowaniu decyzji w miarę pogłębiania się stopnia jego dojrzałości.

Gwarancje konstytucyjne umożliwiające respektowanie praw zarówno rodziców, jak i uczniów, przemawiają za negatywną oceną proponowanej zmiany jako nieuprawnionego wprowadzenia ustawowego ograniczenia praw rodziców nieletniego dziecka w kwestiach związanych ze sferą światopoglądową.

Reasumując, Rząd wyraża negatywne stanowisko wobec propozycji zmian zawartych w obywatelskim projekcie ustawy o zmianie ustawy o systemie oświaty (druk nr 48).